

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

**Вченою радою Факультету
психології, соціальної роботи та
спеціальної освіти**

**(протокол № 10
від «18» листопада 2023 р.)**

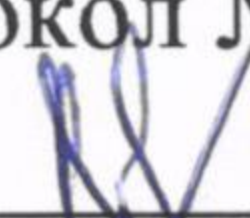
Голова Вченої ради

 Наталія КЛІШЕВИЧ

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

освітній рівень	<u>другий (магістерський)</u>
спеціальність	<u>053 Психологія</u>
освітня програма	<u>053.00.02 Практична психологія</u>
форма навчання	<u>денна/заочна</u>

Схвалено на засіданні
кафедри практичної психології
Протокол № 8 від 17.10 2023 р.
Зав. кафедри **Олена ЛИТВИНЕНКО**

2023–2024 навчальний рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасна підготовка фахівців за спеціальністю 053 Психологія (Практична психологія) ґрунтується на інтеграції навчальних програм, які спрямовані на забезпечення високої ефективності майбутньої професійної діяльності психолога.

Програма Атестаційного іспиту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання передбачає дотримання співвідношення теоретичного та практичного компонентів, що проявляються у визначенні рівня сформованості базових знань та уявлень.

Отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти базується на визначенні рівня підготовки випускників із дисциплін циклу формування загальних та спеціальних компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми 053.00.02 Практична психологія зі спеціальності 053 Психологія:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СКУ11. Здатність розробляти та впроваджувати психотерапевтичні та адаптаційні програми, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян у післякризовий період.

Програма орієнтована на такі результати навчання:

РН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

РН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

РН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

РН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

РН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Чинним навчальним планом передбачена така форма підсумкової атестації:

Освітня програма (спеціальність), освітній рівень	Форма держаної атестації
053 Психологія, 053.00.02 Практична психологія, другий (магістерський)	Атестаційний іспит

Питання до екзамену з психології відповідають змісту робочих програм навчальних дисциплін, які виносяться на атестацію:

- Консультування осіб з віктимною поведінкою;
- Основи короткотривалої психотерапії;
- Практикум з психологічного консультування.

Форма проведення іспиту – тестова.

Тривалість іспиту – 1 година 20 хвилин.

Критерії оцінювання знань випускника

Кількість балів (max – 100)	Критерії
90 – 100	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
82 – 89	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
75 – 81	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
69 – 74	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
60 – 68	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 59	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ПРОГРАМА
Атестаційного іспиту
для спеціальності 053 Психологія ОПП 053.00.02 Практична психологія,
другого (магістерського) освітнього рівня

Консультування осіб з віктимною поведінкою

Поняття про віктимну поведінку. Теоретичні підходи до пояснення феномену психологічної жертви. Психологічний аналіз сутності понять: «віктимність», «віктимізація», «віктимна ситуація», «віктимогенний потенціал», «віктимна поведінка». Форми прояву та етапи розвитку віктимної поведінки. Групи факторів, що зумовлюють віктимну поведінку особистості. Психологічна діагностика особистості з віктимною поведінкою. Принципи консультування осіб з віктимною поведінкою. Етапи консультативного процесу. Робота з позицією «Жертви», робота з «супротивами» клієнта. Особливості консультування осіб з віктимною поведінкою у різних психотерапевтичних підходах. Екстрене консультування. Принципи екстреної психологічної допомоги. Психологічна допомога в екстремальних ситуаціях. Принципи, техніки, та програма кризової інтервенції. Принципи та завдання консультування жертв насилля. Консультування учасників деструктивних культів. Ознаки впливу деструктивного культу. Фази втягнення в деструктивну секту, техніки та моделі, що використовуються в деструктивних культурах з метою маніпуляції свідомістю.

Література

1. Вакуліч Т.М. Механізми віктимізації особистості жінки. Шлях доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v11/i20/3.pdf>
2. Вакуліч Т.М.(2009) Психологія віктимної поведінки. Київ : Наук. світ. 152 с.
3. Вакуліч Т.М., Лефтеров В.О. Віктимна поведінка як психологічна проблема.
http://elibrary.kubg.edu.ua/1137/1/T_Vakulich_V_Lefterov_PTEA_7_IS_IPSP.pdf

1. Гошовський Я, Гошовська Д.. Психологія девіантної особистості: навчально-методичний посібник до практичних занять. Луцьк, ПП Іванюк, 2022. 106с.
2. Девіантна поведінка: історія, теорія, практика: матеріали конференції / за ред. Максимової Н.Ю., Грись А.М., Максимов О.В. Київ. 2022.
3. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навчальний посібник, Суми: Університетська книга, 2020. 304 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9286>
4. Теслик Н. М. Віктимологія : навчальний посібник / Н. М. Теслик. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 71 с.
4. Чуйко О.В., Клібайс Т.В. (2020) Соціально-психологічні аспекти адаптивних можливостей та віктимної поведінки студентської молоді. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія. Соціальна робота.* Вип. 1 (6), 20-27.
5. World Health Organization. Violence Against Women. 2017. Available online: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Основи короткотривалої психотерапії

Поняття про короткотривалу психотерапію. Поняття системності та стратегічності в контексті короткотривалої психотерапевтичної інтервенції. Людина як унікальна індивідуальність, пріоритет уваги до індивідуальності клієнта над шаблонами та догмами психотерапевтичних концептів. Принцип мінімального впливу з максимальним ефектом.

Причинність кругового типу. Копіювання, реструктурування, уникання негативних лінгвістичних форм, парадоксальна комунікація, прескрипції поведінки та використання метафор. Психотерапія, орієнтована на вирішення як антитеза проблемно-орієнтованої психотерапії. Важливість приділення достатньої уваги ресурсам клієнта, щодо вирішення проблеми. Ресурси короткотривалої психотерапії, орієнтованої на вирішення.

Основні елементи провокативної психотерапії як короткотривалого методу психологічної допомоги. Роль гумору та гумористичних провокацій. Стадії провокативної психотерапії.

Базові принципи нейро-лінгвістичного програмування, моделювання з метою швидких змін. Мета-модель. Інтегративний та узагальнюючий підходи нейро-лінгвістичного програмування. Принцип "мапа не є територія". Принцип позитивної ролі симптому. Рефреймінг. Підсвідомість людини у модальнісному сприйманні. Метод десенсибілізації та репроцесінгу рухами очей (EMDR) Френсіс Шапіро як інтегративний метод короткотривалої психотерапії.

Рольовий підхід в короткотривалій психотерапії. Психодрама. Фази психодраматичного процесу: розминання, фаза психодраматичної дії та фаза обміну (обговорення). Методики психодрами: монолог, двійник, зміна ролей. Вплив психодрами на розвиток методів короткотривалої психотерапії.

Література

1. Волинець Н.В. Тренінг консультативної діяльності в психотерапії. Навчально-методичний посібник. — Хмельницький, 2017. — 155 с. <https://www.twirpx.com/file/3263942/>.
2. Мушкевич М.І., Чагарна С.Є. Основи психотерапії. Навчальний посібник. — Луцьк: Вежа друк, 2017; <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf>
3. Тохтамиш О.М. Екстрена консультативна допомога. Навчальний посібник. (2020), Віндрук. 124 с.
4. Тохтамиш О.М. Стратегія фокусування на вирішенні в консультативній соціальній роботі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота.* 2017. 2(2). 19-25.
5. Murphy, D. (2021). *Counseling Psychology: A Textbook for Study and Practice.* Wiley-Blackwell, 789 p.

Принципи психологічного консультування. Цілі і завдання психологічного консультування. Основні техніки, пов'язані з етапами консультативного процесу (техніки зустрічі клієнта, зняття психологічної напруги, активізації розповіді клієнта, інтерпретації сповіді, надання порад та рекомендацій, завершального етапу консультування).

Комунікативні техніки (мовчання, емпатійне слухання, прояснення, рефлексивна вербалізація, інтерпретація, саморозкриття, конфронтація, підведення підсумків). Універсальні та спеціальні консультативні техніки, специфіка їх застосування.

Психологічний супровід при прийнятті рішення. Загальна схема консультування, орієнтованого на рішення. Умови дослідження проблеми. Способи уникнення прийняття рішення. Цілепокладання. Методи активації рішення.

Прийоми модифікації психокорекційних методів для потреб психологічного консультування.

Цілі, завдання та принципи кризової психології. Форми роботи кризового психолога (індивідуальні, групові, форма дебрифінгу, сімейна психотерапія, телефон довіри). Методи кризової психології (психологічний дебрифінг, аутодебрифінг, групи підтримки, програми подолання психотравм). Спеціальні техніки кризового консультування, їх застосування.

Загальні та спеціальні вимоги до особистості та діяльності кризового консультанта: професійна підготовка, засади, принципи роботи.

Кризові стани особистості. Особливості надання екстреної професійної допомоги при різноманітних психологічних станах.

Перша психологічна допомога у кризовому стані. Кризова інтервенція. Особливості дії психічної травми при кризових ситуаціях (переживання стану гострого горя). Консультування дорослих та дітей у кризових станах. Психологічне консультування клієнтів у кризових станах (кризові ситуації соціально-політичного та воєнного характеру).

Література:

1. Васьківська С.В. П'ять вимірів психологічного консультування. – К.: Ніка-Центр. 2019. 400 с.
2. Лагутін В.А. Практична психологія: основи психологічного консультування / В.А. Лагутін, О.П. Ілларіонова. – Д.: ДУЕП ім. Альфреда Нобеля, 2018. – 160 с.
3. Лозова О.М., Циганчук Т.В., Ліплянська О.В., Миколенко Н.В. Методологічні підстави підготовки практичних психологів у мінливих умовах суспільного буття. Перспективи та інновації науки (6(11)), 2022. С. 450-460. Режим доступу:
<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1553/1551>
4. Панок В.Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник/ В. Г. Панок, Я. В. Чаплак, Я. Ф. Андрєєва / за заг.ред. В.Г. Панка, І.М. Зварича. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. 2019. 384 с.
5. Hoerger, M. (2010). Participant dropout as a function of survey length in internet-mediated university studies: implications for study design and voluntary participation in psychological research. *Cyberpsychology, Behaviour, and Social Networking*, 13 (6), 697–700.
6. Lytvynenko, O. & König, L. M. (2023). Investigation of Ukrainian refugees' eating behavior and psychological distress: study protocol and baseline data. *Applied Psychology: Health and Well-Being*
<http://doi.org/10.1111/aphw.12477>